

تحلیل عوامل اجتماعی فرهنگی مؤثر بر انزوای اجتماعی: مورد مطالعه، شهر باغبهداران

علیرضا قربانی^{۱*}، نازمحمد اونق^۲، عبدالرضا صالحی^۳

دریافت: ۱۴۰۰/۱۰/۳۰؛ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۲/۲۶

چکیده

جوانان سرمایه‌های ارزشمند جامعه بوده و آینده آن جامعه را رقم خواهند زد. شناخت ابعاد و عوامل مختلف مؤثر بر جوانان امری ضروری و چاره‌جویی و حل مشکل آنان از اهمیت بالایی برخوردار است. هدف این مقاله تحلیل جامعه‌شناختی عوامل اجتماعی فرهنگی مؤثر بر انزوای اجتماعی با مطالعه موردی شهر باغبهداران بوده است. روش تحقیق توصیفی و پیمایشی است و جامعه آماری، جوانان ۱۷ تا ۲۵ سال باغبهداران است. این جامعه آماری شامل ۲۰۰۰ نفر است که ۳۲۲ نفر به روش نمونه‌گیری سهمیه‌ای متناسب انتخاب گردیدند. چارچوب نظری این پژوهش با استفاده از اندیشمندان مختلف چون دورکیم، هاری آلپر، مرتن، زیمل، آلموند، پاول، اینگلهارت، گونن، گیدنز و مارکوزه است. یافته‌ها نشان داد بین دین‌داری، مشارکت اجتماعی و انزوای اجتماعی رابطه مستقیم وجود دارد ولی معنادار نیست. بین پایگاه اجتماعی اقتصادی و انزوای اجتماعی رابطه معکوس و معناداری وجود دارد. بین میزان تماشای رسانه‌های جمعی و انزوای اجتماعی رابطه مستقیم و معنادار وجود دارد. هم‌چنین بین پایگاه اجتماعی اقتصادی و میزان تماشای رسانه‌های جمعی با انزوای اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد دو متغیر مستقل و یک متغیر وابسته مدل خوبی بوده و قادر هستند انزوای اجتماعی را تبیین کنند. هم‌چنین در مدل‌یابی معادلات ساختاری رسانه و پایگاه اقتصادی-اجتماعی توانسته بودند برازش مناسبی ارائه نمایند. در نتیجه، عوامل اجتماعی فرهنگی تبیین‌کننده انزوای اجتماعی است.

کلیدواژه‌ها: انزوای اجتماعی، دینداری، مشارکت اجتماعی، پایگاه اجتماعی اقتصادی، رسانه‌های جمعی

۱. استادیار علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

a.ghorbani@pnu.ac.ir ✉

۲. استادیار علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

۳. کارشناس ارشد، جامعه‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه پیام نور، بجنورد، ایران

۱. مقدمه

انزوای اجتماعی یکی از پیچیده‌ترین مفاهیم در زبان و از کلیدی‌ترین مفاهیم رایج در علوم اجتماعی معاصر است. با توجه به کاربرد این واژه در حوزه‌های گوناگون روان‌شناختی، حقوقی و جامعه‌شناختی به انواع و اقسام گوناگون تجلی پیدا کرده است. نقطه مشترک در تفکر صاحب‌نظران مبنی بر عدم توانایی انسان در زندگی کردن بدون دیگران، وقتی خود را به خوبی نمایان می‌کند که در تمام مراحل زندگی انسان گواه بر زندگی جمعی انسان‌ها بوده است؛ انسان‌هایی که چون موجودی نیازمند، وقتی خود را در رفع مایحتاج روزمره خود، ناتوان دیدند، تدبیری جمعی را برای رفع نیازهای زیستی، روانی، اجتماعی و... اتخاذ کردند. دورکیم^۱ (۱۳۷۸) در همین راستا می‌نویسد: امید به زندگی انسان به روابط با سایر اعضای جامعه بستگی دارد. عدم وجود روابط اجتماعی موجبات منزوی شدن را فراهم می‌نماید.

کورمن^۲ (۱۳۷۰) انزوای اجتماعی را وضع روانی فردی توصیف می‌کند که توانایی تعامل معنا با دیگران را از دست داده است، ولی فرد احساس می‌کند که از فهم نگرش‌های افراد عاجز است، قادر به پیش‌بینی رفتار آنان نیست و نمی‌تواند احساس خود را برای آنان تشریح کند. به عبارت دیگر، به معنای عدم احساس تعلق و احساس بی‌هویتی، یا هویت محدود است. محسنی‌تبریزی (۱۳۷۰) معتقد است انزوای اجتماعی به معنی تنفر یا بیزاری در احساس و نیز احساس انفصال، جدایی و دور افتادن فرد از خود، دیگران، جامعه، کار و... است. تحقیقات آبرکرامبی، هیل و ترنر^۳ (۱۳۷۰) بیانگر آن است که زمانی فرد منزوی و گوشه‌گیر می‌شود که احساس می‌کند با ارزش‌های جامعه بیگانه گشته است. در این حالت فرد عدم تعلق و وابستگی و انفصال تامه‌ای را با ارزش‌های مرسوم جامعه احساس می‌کند و میزان انزوای اجتماعی در جامعه افزایش پیدا کرده است.

رفیع‌پور (۱۳۹۹) بر این اعتقاد است که این به خود واگذاشتگی و فراموشی نسل جوان و بی‌اعتنایی جامعه نسبت به جوانان می‌تواند زمینه‌ساز انزوا، کناره‌گیری و بی‌تفاوتی نسل جوان در امور فردی و اجتماعی باشد که بزرگ‌ترین زیان را به تداوم نظم و همبستگی میان اعضای

1. Durkheim
2. Korman
3. Abercrombie, Hill & Turner

جامعه وارد می‌آورد و جامعه را دچار بحران می‌کند. دوران جوانی حد واسط گذار از دوران کودکی و نوجوانی به میانسالی و سالخوردگی است.

بیابانگرد (۱۳۷۸) آینده هر کشور را بسته به وجود جوانان دانسته و معتقد است مسائل مبهم و گاه بغرنجی در تلقین جوانان با محیط زندگی و تحولات اجتماعی اقتصادی عصر جدید به وجود آمده است. در اکثر کشورها مشکلات و نابسامانی‌هایی از این لحاظ ظاهر شده است که توجه به زندگی نسل جوان را بیش از پیش ضروری ساخته است (توسلی، ۱۳۷۴، ۱۴۸). مهمترین تحولات قرن بیستم را می‌توان ظهور تیپ جوان به‌عنوان یک گروه یا طبقه خاصی دانست که ویژگی خاص آن‌ها در تشخیص یافتن آن‌ها نسبت به دیگر اقشار سنی مؤثر بوده است. همبستگی میان اعضای این گروه، سازمان‌یافتگی مبتنی بر سلسله مراتب و برخورداری از نظام ارزشی خاص که بعضاً با نظام ارزشی بزرگسالان مغایرت داشت یا آن را طرد می‌کرد از جمله ویژگی‌هایی است که موجب تمایز این گروه گردیده است (آبرکرامی، ۱۳۷۰، ۲۸۲؛ جلالی مقدم، ۱۳۷۹، ۱۶). با این که جوانان سهم عمده‌ای در تحولات علمی، فنی و ایدئولوژیکی جامعه و دگرگونی وضع موجود داشته‌اند، وضعیت جوانان امروزی در تغییر و تحولات اجتماعی و سهم آنان در توسعه و پیشرفت جامعه به چه اندازه است؟ چرا جوانان امروزی توان مشارکت و فعالیت در امور اجتماعی را ندارند؟ چه عواملی باعث بی‌توجهی به نسل جوان و در حاشیه قرار گرفتن آن‌ها و انزوای اجتماعی آنان شده است؟ با توجه به ضرورت مطالعه مشکلات اجتماعی^۱ رابرت نیزبت^۲ (۱۹۶۶) و ارتباط نظریه جامعه‌شناختی و مشکلات اجتماعی، مرتن^۳ (۱۳۸۵) باید در راه شناخت علمی و حل معضلات اجتماعی اقدام کرد. نه تنها در ایران، بلکه در اکثر کشورهای در حال توسعه، جوان و پدیده جوانی به‌عنوان یک مسئله اجتماعی و عامل بحران‌ساز تلقی شده است. حتی پرداختن به این گروه عظیم و مؤثر در جامعه باعث پیدایی رشته و یا موضوعی خاص چون جامعه‌شناسی جوانان، روان‌شناسی جوانان و... در علوم اجتماعی معاصر شده است. مسائلی از قبیل بحران هویت، از خودبیگانگی، انزوای اجتماعی، کناره‌گیری و عدم ادغام و... را می‌توان به‌عنوان مسائل خاص جوانان به حساب آورد.

1. social problems
2. Nisbet
3. Merton

نظریه‌ها و برداشت‌های گوناگونی از انزوا به عمل آمده است، اما جان کلام صاحب‌نظران در رابطه با انزوای اجتماعی، دوری‌گزینی و جداگشتگی قشری از جامعه بنا به علل عدم تجانس ارزشی و هنجاری و احساس عدم تعلق به کل بزرگ‌تر است. به این ترتیب، جوانان در جامعه با «تشخیص یافتن» به‌عنوان قشری خاص، جلالی مقدم (۱۳۷۹) با گسست از هنجارها و ارزش‌های حاکم «گسست فرهنگی» و تحت تأثیر سنی و اقتضانات مربوط به افزایش فاصله اجتماعی خود و متمایز شدن به لحاظ فرهنگی به شکاف نسلی کمک کرده و در حصارهای خود تنیده گرفتار می‌آیند که منجر به انزوای اجتماعی جوانان گردیده و به عناصر وفاق اجتماعی جامعه خلل وارد می‌آورند. با توجه به آن چه گفته شد مشخص شد پژوهشی درخصوص انزوای اجتماعی جوانان در شهر باغبهادران انجام نشده است. بنابراین، نگارندگان در مقاله حاضر در پی یافتن عوامل اجتماعی فرهنگی مؤثر بر انزوای اجتماعی جوانان ۲۵-۱۷ شهر باغبهادران هستند.

۲. چارچوب نظری

دورکیم معتقد بود لازمه وجود دین، وجود امر مقدس است و باورهای مربوط به امر مقدس و وجود مراسم و مناسک، به‌نحوی کم‌وبیش منطقی از باورها و عقاید ناشی شده‌اند. به نظر او مهم‌ترین کارکرد مناسک دینی عبارت‌انداز: (۱) یگانگی تعهد برد؛ (۲) ثبوت و ظهور مجدد عقاید و ارزش‌ها؛ و (۳) منسجم کردن فرد در جمع. اهمیت این مناسک در این است که با همکاری و مشارکت افراد در آن، قدرت اخلاقی جامعه افزایش یافته و در نتیجه انسجام و همکاری اجتماعی حاصل می‌شود. به‌طورکلی، مهم‌ترین کارکرد دین به نظر دورکیم کمک به ایجاد همبستگی گروهی است. هاری آلپر^۱، پژوهشگر دورکیمی، چهار کارکرد عمده دینی را از نظر دورکیم (۱۳۷۸) این‌گونه بیان می‌کند: دین برای جامعه و افراد: الف) انضباط بخش بوده (بایجاد تقوا)؛ ب) انسجام و همبستگی بخش بود (بایجاد تقوا)؛ ج) حیات بخش بوده (بامراسم)؛ و د) خوشبختی بخش بود (با الهام و امید و آرامش) (فراستخواه، ۱۳۷۷، ۲۵۲).

حال آن که اگر دین کارکرد خود را از دست بدهد جامعه منزوی و از آن طرد می‌شوند.

طبق نظر مرتن (۱۳۸۵) زمانی که هدف و وسیله یا هر دو مسدود و در دسترس فرد نباشد اختلاف رفتاری نظیر انحراف، بی‌هنجاری و آنومی و در نهایت منزوی شدن در فرد ظاهر خواهد شد. زمانی که جامعه کاملاً بر فرد کنترل دارد و نوعی احساس بی‌قدرتی، عدم تعلق و وابستگی احساس می‌کند و فرد هیچ تأثیر و مشارکتی در جامعه ندارد، هنجارها و ارزش‌های جامعه را نمی‌پذیرد و دچار نوعی بی‌هنجاری (منزوی شدن) می‌شود. از طرفی زیمل^۱ (۱۹۷۱) تحول فرهنگی و جامعه مدرن را سلطه به اصلاح روح عینی بر روح ذهنی دانسته و کلان‌شهر را جایگاه اصیل آن می‌داند که بر زندگی شخص افراد چیره می‌شود. اقتصاد پولی بر کلان‌شهرها سلطه دارد و جایگزین آخرین بقایای تولید خانگی و مبادله تهاتری کالا شده است. ذهن مدرن بیشتر و بیشتر حسابگر شده است و فکر و ذهن مردم پول شده و هیچ مشارکتی در جامعه ندارند. از طرفی، تراکم شهر و جمعیت عظیم آن بر این امر می‌افزاید و باعث منزوی شدن فرد از جامعه می‌شود. به نظر زیمل (۱۹۷۱)، افراد در عین بیگانگی (منزوی شدن) با یکدیگر به تعامل می‌پردازند. این به نوبه خود بیگانگی را دامن می‌زند و با بزرگ‌تر شدن جامعه بر وسعت آن می‌افزایند. در نهایت، به نظر زیمل ما برده تولید می‌شویم و این خود هم منبع بی‌هنجاری است و هم موجب انزوای اجتماعی می‌شود.

فروم^۲ (۱۳۶۱) معتقد است انسان در جوامع صنعتی به جای آن که اعمال او تحت کنترل او باشد بر او مسلط‌اند. او خود را مرکز اعمال فردی خویش نمی‌یابد و به جای این که اعمال، طبق خواست و اراده خود انجام دهد، از اعمالش اطاعت می‌کند و خود را نظیر همه مردمی می‌پندد که به‌عنوان اشیاء درک می‌شوند. در نهایت، هیچ‌گونه وابستگی و ارتباطی با جهان خارج ندارد. به نظر فروم اعضای جامعه صنعتی همگی الینه شده‌اند و هیچ مشارکتی بر جامعه خود ندارند. بنابراین، بیگانگی و منزوی شدن را مختص گروه خاصی نمی‌داند (ابراهیمی، ۱۳۶۹، ۱۳).

طبق نظر آلموند و پاول^۳ (۱۳۸۰) شهروندان تحصیل کرده‌تر، ثروتمندتر و بهره‌مندتر از مهارت‌های حرفه‌ای، احتمال بیشتری دارد که واجد ایثارهای مشارکت‌جویانه باشند. منابع و

1. Simmel
2. Forum
3. Almond and Powell

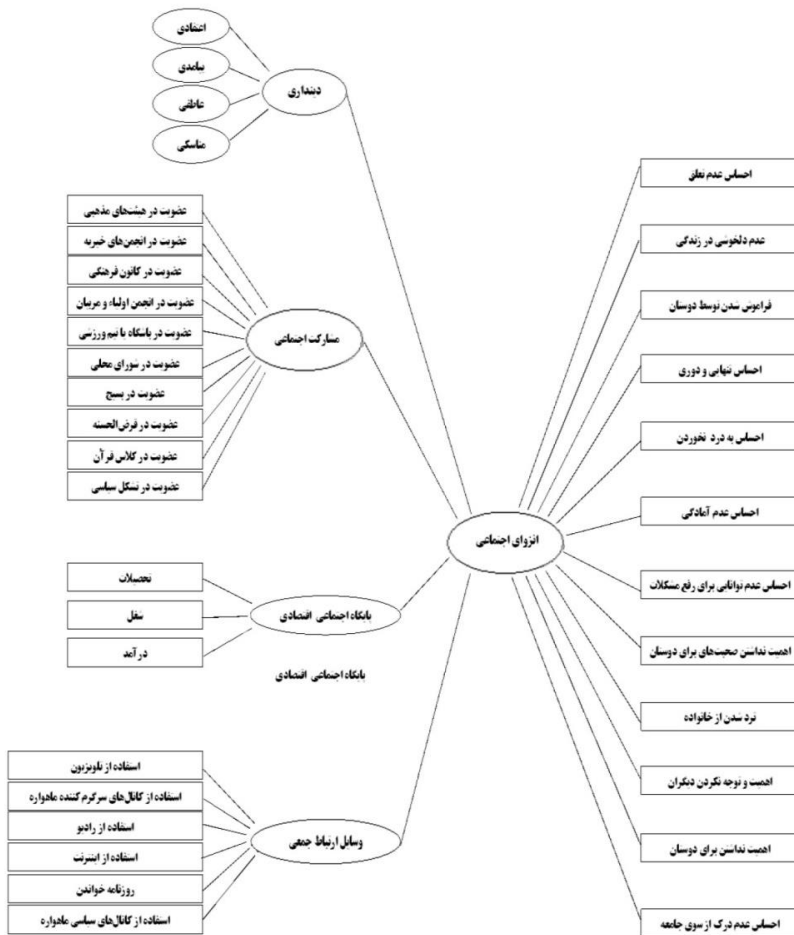
مهارت‌های شخصی که این گونه افراد در زندگی خصوصی خود می‌توانند به‌دست آورند، در مواردی که وظیفه یا ضرورت حکم می‌کند، می‌تواند آن‌ها را به سهولت به مشارکت سیاسی بکشاند. در نتیجه، این بررسی نشان می‌دهد که شهروندان مرفه‌تر در جامعه، معمولاً در مقایسه با شهروندان کم‌مرفه در سیاست فعال‌ترند (آلموند و پاول، ترجمه طیب ۱۳۸۰، ۱۳۸).

اینگلههارت^۱ (۱۴۰۰) مشارکت در جوامع را به سه عامل سطح تحصیلات و اطلاعات سیاسی، تغییر هنجارهای حاکم و تغییر در الویت‌های ارزش که بر نیازهای آنی تأکید کمتری داشته و بر حق ابراز نظر تأکید بیشتری می‌ورزند تبیین کرده است. به نظر وی متغیرهای تحصیلات رسمی، موقعیت اقتصادی اجتماعی، سطح مهارت، تجربه‌های شغلی شبکه‌سازمانی، در وظایف اجتماعی و سیاسی بر افزایش مشارکت افراد تأثیر دارد. کوئن^۲ (۱۴۰۰) هم اشاره می‌کند که هرچه طبقه اجتماعی بالاتر باشد، احتمال مشارکت و درگیری افراد در فعالیت‌های اجتماعی بیشتر است. به نظر وی «در سطح مشارکت فعال در باشگاه‌های اجتماعی، انجمن‌های شهری، خانه و مدرسه و سازمان‌های سیاسی در میان اعضای طبقات پایین‌تر نازل‌تر است و در نتیجه افراد طبقه‌های پایین‌تر منزوی‌تر و گوشه‌گیر هستند.

گیدنز^۳ (۱۴۰۰) از تلویزیون به‌عنوان ابزار زمینه‌ساز نگرش‌های اجتماعی نام می‌برد و اعتقاد دارد که نفوذ تلویزیون به‌عنوان وسیله‌ای فرهنگی نمی‌تواند چنانچه باید بر حسب محتوای برنامه‌های ارائه‌شده ارزیابی گردد و همچنین باعث ایجاد تأثیر بر رفتار افراد می‌شود. مارکوزه^۴ (۱۹۶۴) خاطر نشان می‌کند که انسان صنعت‌زده، که دائم در فکر کار بیشتر و مصرف بیشتر است و با دل‌مشغولی‌های روزمره همراه است، دیگر نمی‌تواند انسانی اندیشمند باشد؛ زیرا او به‌وسیله مصرف‌گرایی و کار زیاد در جامعه مدرن صنعتی از خود بیگانه شده است. از خودبیگانگی در جامعه مدرن صنعتی برای افراد درون جامعه مانع پیشرفت می‌شود. وی معتقد است که تکنولوژی مانند شستشو دهنده مغز عمل کرده است. تکنولوژی در جامعه

1. Inglehart
2. Cohen
3. Giddens
4. Marcuse

نوین به توتالیتاریسم راه می برد. او این فکر را رد می کرد که تکنولوژی در جهان بی طرف است و آن را وسیله ای برای تسلط بر مردم می داند. برای مثال، کاربرد تلویزیون برای اجتماعی کردن و ساکت کردن مردم است. این وسیله از آن روی مؤثر است که به ظاهر خنثی می نماید ولی در واقع مردم را بر بردگی می کشاند و باعث منزوی شدن فرد می شود. تکنولوژی نوین به آزادی درونی کنشگر تجاوز کرده و آن را در نوردیده است. نتیجه این امر جامعه ای است که مارکوزه آن را جامعه تک بعدی خوانده است. در چنین جامعه ای افراد توانایی تفکر انتقادی و منفی درباره جامعه را از دست می دهند و در نهایت منزوی می شوند.

شکل ۱. مدل نظری تحقیق

۳. پیشینه تجربی

شهبازیان خونیک، علی‌پور، و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهش خود با عنوان «پیش‌بینی بهزیستی تحصیلی بر اساس هوش اجتماعی و انزوای اجتماعی در دانش‌آموزان دختر و پسر مقطع متوسطه دوم» نشان دادند مؤلفه‌های هوش اجتماعی و انزوای اجتماعی توانستند به‌طور معناداری تمام مؤلفه‌های بهزیستی تحصیلی را پیش‌بینی نمایند. هوش اجتماعی و انزوای اجتماعی نقش مهمی در بهزیستی تحصیلی دانش‌آموزان دارند.

خالقی (۱۴۰۰) در تحقیق خود با عنوان «بررسی رابطه انزوای اجتماعی و فضای مجازی در میان دانشجویان دانشگاه رازی کرمانشاه» نشان داد که رابطه منفی میان انزوای اجتماعی و فضای مجازی وجود دارد. بنابراین، با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت که بین انزوای اجتماعی و فضای مجازی دانشجویان دانشگاه رازی کرمانشاه رابطه منفی و معناداری وجود دارد. همچنین، متغیر فضای مجازی ۰/۲۵ توانایی پیش‌بینی انزوای اجتماعی را دارند.

شهبازیان خونیک، علی‌پور و همکاران (۱۳۹۹)، در مقاله خود با عنوان «نقش تشخیصی هوش اجتماعی، قلدری و بهزیستی تحصیلی در انزوای اجتماعی دانش‌آموزان» دریافتند که یافته‌های تحلیل تشخیصی، منجر به یک تابع تشخیص معنادار شد که طبق این تابع مؤلفه فرسودگی نسبت به مدرسه و قربانی شدن دارای بالاترین توان تمایز بودند. مؤلفه‌های بعدی متمایزکننده گروه‌ها به ترتیب مؤلفه‌های رضایت تحصیلی، ارزش مدرسه، درآمیزی یا کار مدرسه، قلدری، زد و خورد، آگاهی اجتماعی و پردازش اطلاعات اجتماعی بود. همچنین، نتایج تحلیل تشخیصی نشان داد که اکثر دانش‌آموزان با انزوای پایین با بالاترین درصد تشخیص ۹۱/۷ درصد به درستی از سایر دانش‌آموزان متمایز شده بودند و ۸۸/۵ درصد از افراد دو گروه طبق تابع به دست آمده به‌طور صحیح مجدداً طبقه‌بندی شده بودند. نتایج این طبقه‌بندی مجدد نشانگر توان متغیرهای مذکور در تمایز دانش‌آموزان با انزوای اجتماعی بالا و پایین بود.

کریمیان، پارسامهر و افشانی (۱۳۹۸) در تحقیق خود با عنوان «رابطه میان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و انزوای اجتماعی در میان دانش‌آموزان دختر دبیرستان‌های

شهر شهرکرد» به این نتیجه رسیدند که میانگین انزوای اجتماعی در میان پاسخگویان کمتر از متوسط نظری بوده است. همچنین میان میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی با میزان انزوای اجتماعی دانش‌آموزان رابطه معکوس و معنادار وجود دارد، اما میان سن و پایه تحصیلی با میزان انزوای اجتماعی دانش‌آموزان رابطه معنادار وجود ندارد.

نتیجه مقاله شالچی (۱۳۹۷) با عنوان «انزوای اجتماعی، توسعه‌یافتگی مناطق شهری و پایگاه اقتصادی و اجتماعی در تهران» نشان داد که ساکنان به میزان متوسطی دچار انزوای اجتماعی هستند. این در حالی است که بعد عینی انزوای اجتماعی بیش از حد متوسط است. بر پایه آزمون فرضیات، بین سطح توسعه‌یافتگی مناطق و انزوای اجتماعی رابطه وجود دارد به طوری که هرچه منطقه کمتر توسعه‌یافته باشد ساکنان آن، انزوای اجتماعی بیشتری را تجربه می‌کنند. به خصوص در رابطه با بعد عینی انزوای اجتماعی این تفاوت محسوس است. همچنین انزوای اجتماعی با پایگاه اجتماعی و اقتصادی افراد، سن، اعتماد اجتماعی و حس تعلق پاسخگویان به محله و شهر ارتباط دارد.

عباسی، درویش‌پور و منصوری (۱۳۹۷) در تحقیق خود با عنوان «سلامت معنوی به‌عنوان تعدیل‌کننده رابطه بین انزوای اجتماعی و بهزیستی ذهنی دانشجویان دختر» نتیجه گرفتند که نقش تعدیل‌گر سلامت معنوی در رابطه بین انزوای اجتماعی و بهزیستی ذهنی را مورد تأیید قرار داد. بر اساس نتایج می‌توان گفت که انزوای اجتماعی، عامل مهمی در بهزیستی ذهنی است که سلامت معنوی تأثیر آن را کمتر می‌کند.

مدرسی یزدی، فرهمند و افشانی (۱۳۹۶) در مقاله خود با عنوان «بررسی انزوای اجتماعی دختران مجرد و عوامل فرهنگی اجتماعی مؤثر بر آن: مطالعه دختران مجرد بالای ۳۰ سال شهر یزد» نتیجه گرفتند میزان متوسط انزوای اجتماعی در بین جمعیت نمونه، ۶۳/۰۹ درصد است و این مقدار نشان‌دهنده درجه انزوای نسبتاً زیاد در بین آن‌هاست. همچنین، از بین متغیرهای باقی‌مانده در الگوی رگرسیون، باورهای سنتی و نوع برداشت از خود در مجموع بیشترین تأثیر را بر میزان انزوای اجتماعی داشته‌اند که بیشترین تأثیر، مربوط به متغیر برداشت از خود بوده است. با واریانس ترکیب خطی متغیرهای مستقل، می‌توان ۲۹/۸ درصد از واریانس میزان انزوای اجتماعی را توضیح داد.

نتایج مقاله یعقوبی دوست (۱۳۹۲) با عنوان «بررسی رابطه بین انزوای اجتماعی با میزان خشونت خانگی والدین نسبت به فرزندان نوجوان» نشان داد کل ابعاد انزوای اجتماعی با خشونت خانگی و بین ابعاد روابط و معاشرت با خویشاوندان، روابط و معاشرت با همسایگان و همچنین بین بعد روابط و معاشرت با دوستان با خشونت خانگی والدین نسبت به فرزندان همبستگی معناداری مشاهده شد.

حقیقتیان (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان «عوامل اجتماعی مؤثر بر انزوای اجتماعی جوانان» به این نتیجه رسید که متغیرهای جنسیت، اعتماد اجتماعی و استفاده از اینترنت با انزوای اجتماعی رابطه مستقیم و معنادار دارد.

محسنی و همکاران (۱۳۸۵) در مقاله‌ای با عنوان «بررسی اثرات استفاده از اینترنت بر انزوای اجتماعی کاربران اینترنت در میان کافی‌نت‌های تهران» نشان دادند، زمان صرف‌شده جهت استفاده از اینترنت موجب کاهش انزوای اجتماعی به میزان محدود می‌گردد. اینترنت می‌تواند نقش مکملی در ارتباطات اجتماعی ایفا کند.

هولت لانستاد^۱ (۲۰۲۰) در مطالعه خود با عنوان «انزوای اجتماعی و سلامت» نتیجه گرفت که انزوای اجتماعی و تنهایی به‌طور فزاینده‌ای به‌عنوان مسائل مهم بهداشت عمومی شناخته می‌شوند. شواهدی مبنی بر تأثیر منفی انزوای اجتماعی بر سلامتی قوی است و نیاز زیادی به گسترش مداخلات و سیاست‌های مؤثر برای کاهش انزوا و پیامدهای سلامتی آن وجود دارد. در واقع، همانطور که در یک پست وبلاگ امور بهداشتی همراه با این مختصر توضیح داده شده است، با همه‌گیری پاندمی کرونا در سال ۲۰۲۰ و توصیه‌های مرتبط به پناه‌گیری در محل، ایزوله‌سازی و فاصله‌گذاری اجتماعی، این عواقب ممکن است برجسته‌تر باشند.

کالاتی و همکاران^۲ (۲۰۱۹) در پژوهش خود با «عنوان افکار و رفتارهای خودکشی و انزوای اجتماعی: مروری روایی بر ادبیات» نتیجه گرفتند که ساختارهای اجتماعی اصلی مرتبط با پیامدهای خودکشی، وضعیت تأهل (مجرد، جدانشده، مطلقه یا بیوه بودن) و زندگی تنها، انزوای اجتماعی، تنهایی، بیگانگی و تعلق بود. کالاتی و همکاران ۴۰ مطالعه

1. Holt-Lunstad

2. Calati, Ferrari, Brittner, Oasi, Olié., Carvalho & Courtet

مشاهده‌ای اصلی را وارد نمودند که اکثر آنها بر روی نوجوانان و/یا بزرگسالان جوان انجام شده بود. شرایط عینی (مثلاً تنها زندگی کردن) و هم احساس ذهنی تنهایی (یعنی تنهایی) به شدت با پیامدهای خودکشی، به‌ویژه با اقدام به خودکشی و افکار خودکشی مرتبط بودند. با این حال، تنهایی، که در اکثر مطالعات مورد بررسی قرار گرفت، تأثیر عمده‌ای بر اقدام به خودکشی و افکار خودکشی داشت. این انجمن‌ها از نظر فرا فرهنگی سازگار بودند.

لندن و اینگرام^۱ (۲۰۱۸) در مطالعه‌ای با عنوان «انزوای اجتماعی در مدارس» دریافتند به‌عنوان یک گونه اجتماعی، انسان‌ها نیاز ذاتی به احساس ارتباط با دیگران و احساس تعلق به دیگران دارند. تحقیقات پزشکی موجود نشان می‌دهد که انزوای اجتماعی، که به‌عنوان فقدان احساس ارتباط اجتماعی تعریف می‌شود، در دوران کودکی و نوجوانی اثرات منفی و بلندمدت بر سلامت روانی و جسمی دارد. برعکس، تحقیقات آموزشی نشان می‌دهد که تعلق یا ارتباط مدرسه برای نتایج انگیزشی، رفتاری و عملکرد مدرسه مهم است. سازمانی به نام Beyond Differences برای کاهش انزوای اجتماعی و حمایت از ارتباط در مدارس، به ویژه مدارس راهنمایی ایجاد شد. این سازمان دانش‌آموزان دبیرستانی و دبیرستانی را آموزش می‌دهد تا از طریق مجموعه‌ای از تلاش‌های تحت رهبری جوانان، از جمله مجامع، برنامه درسی و آموزش رهبری برای دانش‌آموزان دوره راهنمایی و همچنین کمپین‌های ملی بزرگ‌تر برای افزایش آگاهی و تسریع تغییرات اجتماعی، تغییرات اجتماعی را رهبری کنند.

کوترل، بافول و فیلیپسون^۲ (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان «پیشگیری از انزوای اجتماعی در سالمندان» نتیجه گرفتند با استفاده از یک چارچوب زیست‌محیطی شناسایی و ارزیابی عوامل خطر در انزوای اجتماعی در چهار سطح فردی، رابطه، جامعه و اجتماعی، و همچنین انواع مختلف مداخلات برای کاهش یا جلوگیری از انزوای اجتماعی در زندگی را ضروری می‌دانند؛ از جمله مداخلات یک‌به‌یک، گروهی، ارائه خدمات، مبتنی بر فناوری، محله‌ای و مداخلات ساختاری. به‌علاوه بر جهت‌گیری‌های آتی برای تحقیقات برجسته و ضرورت تغییر فرهنگی از «درمان» به «پیشگیری» از انزوای اجتماعی در سراسر دوره زندگی، و اهمیت اذعان به تنوع بیشتر در جمعیت سالخورده تأکید می‌کنند.

1. London, Rebecca & Ingram, Dabney
2. Cotterell, Buffel & Phillipson

۴. روش

روش مورد استفاده در مقاله حاضر از نوع توصیفی و پیمایشی است. جامعه آماری شامل جوانان ۱۷ تا ۲۵ سال شهر باغبانان است که بر اساس آمار سال ۱۳۹۵ برابر با ۲۰۰۰ نفر هستند. مطالعه در سال ۱۳۹۷ انجام گرفته است. به منظور برآورد حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده و ۳۲۲ نفر انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری سهمیه‌ای بوده و افراد متناسب با حجم متغیرهای جنس و گروه سنی بر حسب تعداد دختر و پسر در گروه سنی ۱۷ تا ۲۵ سال در منطقه با توجه به حجم جمعیت آن‌ها در هر منطقه انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه بدین شرح است: سنجش بعد اعتقادی دین‌داری برگرفته از ابعاد پرسشنامه گلاک و استارک، گلزاری و خدایاری فرد شامل ۷ سؤال (حداقل نمره ۷ و حداکثر ۳۵)، سنجش بعد پیامدی دینداری ۵ سؤال (حداقل نمره ۵ و حداکثر ۲۵)، سنجش بعد عاطفی دینداری ۵ سؤال (حداقل نمره ۵ و حداکثر ۲۵)، سنجش مشارکت اجتماعی ۱۰ سؤال (حداقل نمره ۱۰ و حداکثر ۲۰)، سنجش انزوای اجتماعی ۱۲ سؤال (حداقل نمره ۱۲ و حداکثر ۶۰)، پایگاه اقتصادی و اجتماعی ۵ سؤال، میزان تحصیلات، شغل و درآمد، سنجش وسایل ارتباط جمعی ۶ سؤال (حداقل نمره ۶ و حداکثر ۳۰). با استفاده از SPSS و Smart PLS تجزیه و تحلیل داده‌ها انجام شد. برای سنجش روایی پرسشنامه نظر استادان راهنما، مشاور و گروه علوم اجتماعی دانشگاه لحاظ گردید. به منظور سنجش ضریب پایایی از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است.

جدول ۱. محاسبه ضریب اعتماد برای ابعاد فرعی پرسشنامه

متغیرهای مورد سنجش	ضریب قابل اعتماد
اعتقادی	۰/۸
پیامدی	۰/۶
عاطفی	۰/۷
مناسکی	۰/۷
مشارکت اجتماعی	۰/۶
رسانه‌های جمعی	۰/۶
انزوای اجتماعی	۰/۹

۴-۱. فرضیه‌ها

- ۱) میزان احساس انزوای اجتماعی جوانان در جامعه آماری مورد مطالعه از حد متوسط بیشتر است.
- ۲) بین میزان دینداری افراد و انزوای اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.
- ۳) بین میزان مشارکت اجتماعی افراد و انزوای اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.
- ۴) بین میزان پایگاه اجتماعی اقتصادی افراد و انزوای اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.
- ۵) بین میزان تماشای رسانه‌های جمعی و انزوای اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.

۵. یافته‌ها

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی آزمودنی‌ها نشان می‌دهد که ۴۳/۸ درصد پاسخگویان مردان و ۵۶/۲ درصد پاسخگویان را زنان تشکیل می‌دهند. ۶۲/۷ درصد در گروه سنی ۱۷ تا ۲۰ سال و ۳۷/۳ درصد در گروه سنی ۲۱-۲۵ سال قرار دارند. ۷۹/۹ درصد مجرد و ۱۹/۹ درصد متأهل می‌باشند. ۶۱ درصد پدرها دارای منزلت شغلی متوسط و ۳۹ درصد آن‌ها دارای منزلت شغلی پایین می‌باشند. ۴۳/۶ درصد از مادران دارای منزلت شغلی متوسط و ۵۶/۴ درصد آن‌ها دارای منزلت شغلی پایین هستند.

در خصوص تحصیلات، ۶/۵ درصد مادران و ۴/۴ درصد پدرها بی‌سواد هستند. ۲۰/۸ درصد مادران و ۲۳/۴ درصد پدرها تحصیلات ابتدایی دارند. ۲۲ درصد مادران و ۲۵/۶ درصد پدرها تحصیلات راهنمایی دارند. ۳۲/۲ درصد مادران و ۲۵/۹ درصد پدرها تحصیلات دیپلم دارند. ۵/۶ درصد مادران و ۷/۸ درصد پدرها فوق دیپلم هستند. ۷/۵ درصد مادران و ۸/۱ درصد پدرها لیسانس دارند. ۴/۳ درصد مادران و ۴/۷ درصد پدرها دارای تحصیلات فوق لیسانس و بالاتر هستند.

در دین‌داری، مؤلفه اعتقادی بیشترین میانگین را با مقدار ۲۲/۳۶ (انحراف استاندارد برابر با ۳/۶۱) به خود اختصاص داده است. مؤلفه پیامدی با میانگین ۱۴ (انحراف استاندارد ۳/۳) کمترین میانگین را به خود اختصاص داده است. متغیر دین‌داری در کل میانگین ۳/۷۶ و انحراف استاندارد ۰/۵۳ را به خود اختصاص داده است.

در مشارکت اجتماعی، مؤلفه عضویت در باشگاه یا تیم ورزشی بیشترین میانگین را با مقدار ۱/۶۹ (انحراف استاندارد برابر با ۰/۴۶) به خود اختصاص داده است. مؤلفه عضویت در انجمن اولیا و مربیان با میانگین ۱/۲۴ (انحراف استاندارد ۰/۴۲) کمترین میانگین را به خود اختصاص داده است. متغیر مشارکت اجتماعی در کل میانگین ۱/۴۷ و انحراف استاندارد ۰/۲۴ را به خود اختصاص داده است.

در پایگاه اجتماعی-اقتصادی با میانگین ۲/۷۱ و انحراف استاندارد ۰/۸۴ تأثیرات خود را نشان داده است (در این پرسشنامه میزان تحصیلات پدر و درآمد افراد بیشترین مقدار میانگین با مقدار ۳/۵۳ را کسب کرده‌اند).

در وسایل ارتباط جمعی، بیشترین میانگین مختص استفاده از تلویزیون و شبکه‌های استانی با مقدار ۳/۹۵ (انحراف استاندارد ۱/۰۵) می‌باشد و کمترین میانگین مربوط به مؤلفه کانال‌های سیاسی ماهواره با مقدار ۲/۳۷ (انحراف استاندارد ۱/۴) است. متغیر وسایل ارتباط جمعی در کل دارای میانگین ۳/۰۵ و انحراف استاندارد ۰/۸۹ است.

در انزوای اجتماعی، بیشترین میانگین مختص احساس آمادگی دفاع از کیان با مقدار ۳/۲۷ (انحراف استاندارد ۱/۲۸) است و کمترین میانگین مربوط به دو مؤلفه احساس تنهایی و توجه نکردن خانواده به فرد با مقدار مشترک ۲/۴۲ است. متغیر انزوای اجتماعی در کل دارای میانگین ۲/۶۳ و انحراف استاندارد ۰/۸۷ می‌باشد. بیشترین مقدار میانگین متعلق به دین‌داری (۳/۷۶) و کمترین مقدار میانگین متعلق به متغیر مشارکت اجتماعی (۱/۴۷) است.

جهت بررسی نرمال بودن داده‌های پژوهش از آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف و شاپیرو ویلک استفاده شده است. مبنای تجزیه و تحلیل در آزمون‌های آماری براساس نتایج میزان سطح معناداری است. اگر این عدد کمتر از ۰/۰۵ باشد، داده‌ها از توزیع نرمال پیروی نمی‌کنند. مقدار سطح معناداری آزمون محاسبه شده برای تمامی متغیرهای مستقل و وابسته (۰/۰۰۰) و کوچک‌تر از ۵ درصد است؛ بنابراین، در سطح خطای ۰/۰۵ توزیع نرمال نداشته است. با توجه به این مطلب که مبحث نرمال‌سازی داده‌ها به صورت کامل تأیید نشده است و متغیرهای ما به صورت ترتیبی (کیفی) مورد سنجش واقع شده‌اند و حجم داده‌های اندک بوده است، روش ناپارامتریک PLS با نمونه‌های کمتر می‌تواند محاسبات را دقیق‌تر انجام

دهد. مدل‌سازی معادلات ساختاری بر مبنای کوواریانس بر پارامتریک بودن شرایط داده‌های متغیرهای آشکار تأکید دارد. یعنی اگر متغیرهای آشکار ما به صورت پیوسته (نسبی یا فاصله‌ای) بوده و از توزیع نرمال پیروی کنند، می‌توان از این روش‌ها استفاده کرد. بنابراین، برای استفاده از نرم‌افزارهایی چون لیزرل و ایموس باید این نکته و آزمون نرمال بودن را مد نظر قرار داد (سبحانی فرد، ۱۳۹۵، ۲۳۶). روش PLS روشی ناپارامتریک بوده و نیازی به برقراری این شروط ندارد (رینگل^۱ و همکاران، ۲۰۱۱؛ به نقل از سبحانی فرد، ۱۳۹۵). روش لیزرل و ایموس برای محاسبات خود معمولاً بسته به میزان پیچیدگی (تعداد متغیرهای مدل) به بالای ۱۰۰ و یا گاهی ۲۰۰ نمونه نیاز دارند و روش PLS برای محاسبه بین ۳۰ تا ۱۰۰ نمونه را مورد استفاده قرار می‌دهد (هوپر^۲ و همکاران، ۲۰۰۸). ضریب همبستگی پیرسون و سطح معنی‌داری بین متغیرهای مستقل تحقیق (دینداری، مشارکت اجتماعی، پایگاه اقتصادی اجتماعی و وسایل ارتباط جمعی) با متغیر وابسته (انزوای اجتماعی) در جدول شماره ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲. ماتریس همبستگی بین متغیرهای مستقل پژوهش و متغیر وابسته تحقیق

انزوای اجتماعی	دین داری	مشارکت اجتماعی	وسایل ارتباط جمعی	پایگاه اقتصادی اجتماعی
ضریب پیرسون ۰/۰۱۴	۱	۰/۱۴۱*	۰/۲۹۳.**	-۰/۳۶۴**
سطح معناداری ۰/۸۰۴		۰/۰۱۱	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
ضریب پیرسون ۰/۰۱۴	۱	۰/۴۱۹**	۰/۱۴۷**	-۰/۱۱۲*
سطح معناداری ۰/۸۰۴		۰/۰۰۰	۰/۰۰۸	۰/۰۴۴
ضریب پیرسون ۰/۱۴۱*	۰/۴۱۹**	۱	۰/۱۷۳**	۰/۲۰۲**
سطح معناداری ۰/۰۱۱	۰/۰۰۰		۰/۰۰۲	۰/۰۰۰
ضریب پیرسون ۰/۲۹۳**	۰/۱۴۷**	۰/۱۷۳**	۱	-۰/۰۰۳
سطح معناداری ۰/۰۰۰	۰/۰۰۸	۰/۰۰۲		۰/۹۵۲
ضریب پیرسون -۰/۳۶۴**	۰/۱۱۲*	-۰/۲۰۲**	۰/۰۰۳	۱
سطح معناداری ۰/۰۰۰	۰/۰۴۴	۰/۰۰۰	۰/۹۵۲	

* همبستگی در سطح ۰/۰۵ معنی‌دار است
 ** همبستگی در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار است

1. Ringle
 2. Hooper

پردازش داده‌ها نشان می‌دهد که مقدار ضریب همبستگی بین میزان دین‌داری و انزوای اجتماعی برابر با ۰/۱۴ به دست آمده که در سطح معناداری، بیشتر از ۰/۰۵ قرار دارد (۰/۸۰۴ $\text{Sig} =$). بنابراین، رابطه معناداری بین این دو متغیر دیده نمی‌شود. همچنین در متغیر مشارکت اجتماعی با ضریب همبستگی (۰/۱۴۱-) و سطح معناداری (۰/۰۱۱ $\text{Sig} =$) می‌توان گفت که با اطمینان ۹۹ درصد و سطح خطای کمتر از یک درصد، بین متغیر مشارکت اجتماعی و انزوای اجتماعی رابطه معنی‌دار منفی و غیرمستقیم وجود دارد. در متغیر استفاده از وسایل ارتباط جمعی با ضریب همبستگی (۰/۲۹۳) و سطح معناداری (۰/۰۰۰ $\text{Sig} =$) می‌توان گفت که با اطمینان ۹۹ درصد و سطح خطای کمتر از یک درصد، بین متغیر استفاده از وسایل ارتباط جمعی و انزوای اجتماعی رابطه معنی‌دار مثبت و مستقیم وجود دارد. در متغیر میزان پایگاه اقتصادی اجتماعی با ضریب همبستگی (۰/۳۶۴-) و سطح معناداری (۰/۰۰۰ $\text{Sig} =$) می‌توان گفت که با اطمینان ۹۹ درصد و سطح خطای کمتر از یک درصد، بین متغیر میزان پایگاه اقتصادی اجتماعی و انزوای اجتماعی رابطه معنی‌دار منفی و غیرمستقیم وجود دارد.

برای تحلیل چندمتغیره، از آزمون رگرسیون چند متغیره گام‌به‌گام استفاده شد. بدین منظور، ابتدا متغیری که بیشترین همبستگی را با متغیر وابسته دارد را وارد تحلیل می‌کنیم. دومین متغیری که وارد تحلیل می‌شود، متغیری است که پس از تفکیک متغیر مقدم بر آن، موجب بیشترین افزایش در مقدار ضریب تعیین (R^2) می‌شود. در این روش، ورود متغیرها به مدل را یک‌به‌یک و تا زمانی انجام می‌دهیم که معنی‌داری متغیر به ۹۵ درصد برسد، یعنی سطح خطا ۵ درصد گردد (منصورفر، ۱۳۸۵، ۱۷۳).

برای کنترل آماری روابطی که در سطح تحلیل‌های دو متغیری بین متغیر وابسته و هریک از متغیرهای مستقل اصلی (دین‌داری، مشارکت اجتماعی، پایگاه اقتصادی اجتماعی و وسایل ارتباط جمعی) مورد توجه در پژوهش، به دست آمده بود، تحلیل چند متغیری اجرا شد. با انجام این تحلیل در بین متغیرهای مستقل مورد نظر، مؤلفه پایگاه اقتصادی اجتماعی افراد و مؤلفه میزان استفاده از وسایل ارتباط جمعی برجستگی خاصی پیدا کرد، به طوری که توانستند هر کدام در بین سایر متغیرهای مستقل مورد نظر در این پژوهش بالاترین سهم در تغییرات متغیر وابسته را به خود اختصاص دهد.

مطابق جدول شماره (۵) مقدار ضریب همبستگی (R) بین متغیرها ۰/۴۶ است که نشان می‌دهد بین مجموعه متغیرهای مستقل و متغیر وابسته تحقیق (انزوای اجتماعی) همبستگی متوسط روبه پایین وجود دارد. اما مقدار ضریب تعیین تعدیل شده که برابر با ۰/۲۱ است، نشان می‌دهد که ۲۱/۳ درصد از کل تغییرات میزان انزوای اجتماعی افراد، وابسته به دو متغیر مستقل ذکر شده در این معادله (پایگاه اقتصادی اجتماعی و میزان استفاده از وسایل ارتباط جمعی) است.

جدول ۳. خلاصه آماره‌های مربوط به برازش مدل

مدل	ضریب همبستگی چندگانه	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	برآورد خطای استاندارد
۱	۰/۳۶۴ ^a	۰/۱۳۳	۰/۱۳۰	۰/۸۱۹
۲	۰/۴۶۷ ^b	۰/۲۱۸	۰/۲۱۳	۰/۷۷۹

a. پیش‌بین کننده‌ها: (ثابت) پایگاه

b. پیش‌بین کننده‌ها: (ثابت) پایگاه، رسانه

از تمامی متغیرهای مستقلی (سه متغیر پایگاه اقتصادی اجتماعی با بیشترین مقدار ضریب همبستگی، بعد از آن متغیر میزان استفاده از وسایل ارتباط جمعی و در انتها متغیر مشارکت اجتماعی) که وارد معادله رگرسیون شدند، متغیر مشارکت اجتماعی معنی‌داری خاصی را نشان نداد و به ناچار از چرخه معادله خارج شد و در نهایت دو متغیر پایگاه و رسانه حدود ۶۶ درصد از واریانس متغیر انزوای اجتماعی را تبیین نمودند.

جدول ۴. نتایج نهایی تحلیل چند متغیره متغیرهای مستقل تحقیق

متغیر	ضریب غیر استاندارد		ضریب استاندارد		سطح معناداری
	بتا	اشتباه استاندارد	بتا	تی	
پایگاه اقتصادی اجتماعی	-۰/۳۷۸	۰/۰۵۱	-۰/۳۶۳	-۷/۳۳۵	۰/۰۰۰
میزان استفاده از وسایل ارتباط جمعی	۰/۲۸۷	۰/۰۴۹	۰/۲۹۲	۵/۸۹۶	۰/۰۰۰

متغیر وابسته: انزوای اجتماعی

با توجه به معنی‌داری مقدار فیشر (۴۴/۴۲) در سطح خطای کوچک‌تر از ۰/۰۱، می‌توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیونی تحقیق مرکب از دو متغیر مستقل و یک متغیر وابسته (انزوای اجتماعی)، مدل خوبی بوده و مجموع دو متغیر مستقل فوق (پایگاه اقتصادی اجتماعی و میزان استفاده از وسایل ارتباط جمعی) قادرند انزوای اجتماعی را تبیین کنند.

جدول ۵. خلاصه آماره‌های مربوط به نتایج تحلیل واریانس

مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار اف فیشر	سطح معنی داری
رگرسیون	۳۲/۷۹۸	۱	۳۲/۷۹۸	۴۸/۹۳۴	۰/۰۰۰ ^b
۱ باقی مانده	۲۱۴/۴۸۲	۳۲۰	۰/۶۷۰		
کل	۲۴۷/۲۸۱	۳۲۱			
رگرسیون	۵۳/۸۷۳	۲	۲۶/۹۳۶	۴۴/۴۲۸	۰/۰۰۰ ^c
۲ باقی مانده	۱۹۳/۴۰۸	۳۱۹	۰/۶۰۶		
کل	۲۴۷/۲۸۱	۳۲۱			

a متغیر وابسته: انزوای اجتماعی

b پیش‌بینی کننده‌ها: (ثابت) پایگاه

c پیش‌بینی کننده‌ها: (ثابت) پایگاه، رسانه

از مدل‌سازی معادلات ساختاری^۱ حداقل مجذورات جزئی^۲ (Smart PLS) برای بررسی روابط بین متغیرهای پژوهش، ضرایب اعتبار و پایایی و کیفیت مدل استفاده گردید.

۱-۵. بررسی مدل نظری تحقیق

آزمون مدل در Smart PLS بر دو نوع است: الف) آزمون الگوی اندازه‌گیری که مربوط به بررسی روایی و پایایی ابزارهای اندازه‌گیری است؛ ب) آزمون الگوی ساختاری که به آزمون فرضیات تحقیق و اثر متغیرهای پنهان بر یکدیگر مربوط است.

در برنامه PLS دو آماره چولگی و کشیدگی وجود دارد که هر دو مشخص می‌کنند که آیا داده‌ها نرمال هستند یا خیر؟ به صورت کلی در PLS وقتی داده‌ها دارای چولگی یا کشیدگی نزدیک به صفر باشند نرمال‌اند و اگر بیش از ۱+ یا ۱- باشد، توزیع داده‌ها غیرنرمال به حساب می‌آید (غیاثوند، ۱۳۹۸، ۸۴). با توجه به خروجی به دست آمده از داده‌ها مقادیر چولگی و کشیدگی بیشتر از یک است. بنابراین، داده‌ها غیرنرمال هستند. این موضوع نشان می‌دهد که فقط با نرم‌افزار PLS می‌توان تحلیل‌های مقتضی را انجام داد.

برای بررسی پایایی از شاخص‌های متغیرهای مکنون و سازگاری درونی و برای بررسی روایی از روش بررسی روایی همگرا استفاده شده است. ارزش هر یک از بارهای عاملی شاخص‌های متغیر مکنون مربوطه باید بزرگ‌تر یا مساوی ۰/۵ باشد. مقدار ضریب آلفای

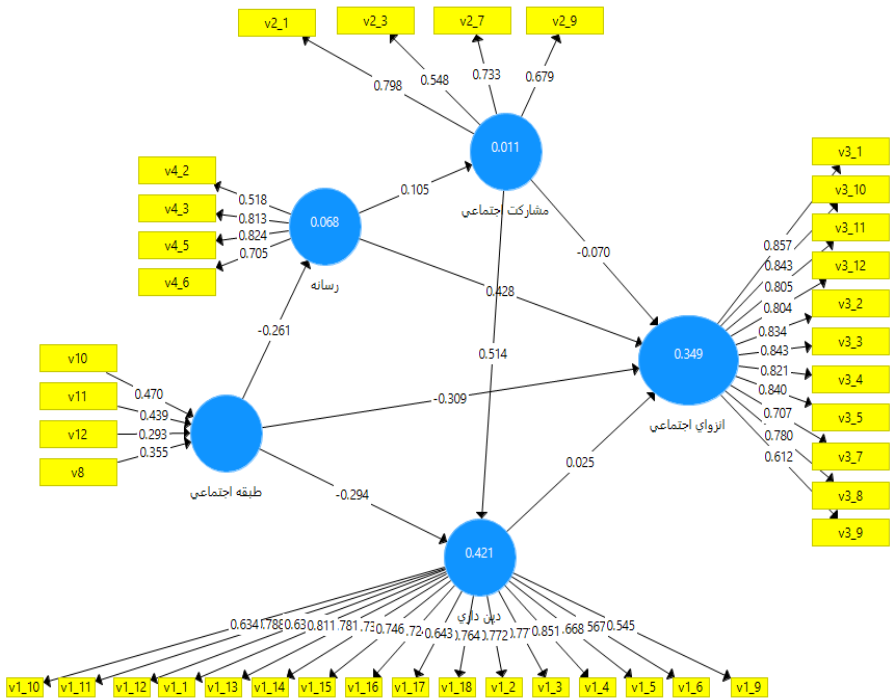

1 . Structural Equation Model (SEM)

2 . Partial Least Squares

کرونباخ نیز باید بزرگ‌تر یا مساوی ۰/۷ باشد. میزان پایایی ترکیبی نیز باید بزرگ‌تر یا مساوی ۰/۷ باشد. مقدار روایی همگرا هر یک متغیرهای تحقیق می‌بایست بزرگ‌تر یا مساوی ۰/۵ باشد. در ادامه مدل‌های اندازه‌گیری چهار متغیر به ترتیب در نمودار شماره (۱) آورده می‌شوند که این کار توسط تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول و دوم صورت گرفته است.

نمودار ۱. ضرایب مسیر و بار عاملی متغیرهای پژوهش

در متغیر مستقل دین‌داری، مشارکت اجتماعی و وسایل ارتباط جمعی همه بارهای عاملی بزرگ‌تر از ۰/۵ هستند و نیز میانگین واریانس استخراج‌شده (AVE) بزرگ‌تر از ۰/۵ بوده پس روایی همگرا وجود دارد؛ همچنین با توجه به این که پایایی ترکیبی (شاخص CR) از میانگین واریانس استخراج‌شده بزرگ‌تر است (عموماً بزرگ‌تر از ۰/۷ شاخص مطلوبی است) پس پرسش‌های متغیر دین‌داری، مشارکت اجتماعی و وسایل ارتباط جمعی دارای سازگاری درونی است. همچنین، در متغیر وابسته انزوای اجتماعی همه بارهای

عاملی بزرگ‌تر از ۰/۵ هستند و نیز میانگین واریانس استخراج شده (AVE) بزرگ‌تر از ۰/۵ بوده پس روایی همگرا وجود دارد. با توجه به این که پایایی ترکیبی (شاخص CR) از میانگین واریانس استخراج شده بزرگ‌تر است (عموماً بزرگ‌تر از ۰/۷ شاخص مطلوبی است) پس پرسش‌های متغیر وابسته انزوای اجتماعی دارای سازگاری درونی است.

برای بررسی برازش مدل ساختاری در این پژوهش از ضرایب R^2 مربوط به متغیرهای پنهان درون‌زای (وابسته) مدل و معیار واریانس اعتبار اشتراک^۱ (Q2) استفاده شده است. ضریب تعیین یا R^2 رایج‌ترین سنجه مورد استفاده برای ارزیابی مدل ساختاری است. این ضریب سنجه دقت پیش‌بینی مدل است و برابر با توان دوم همبستگی میان مقادیر واقعی و پیش‌بینی شده یک سازه درون‌زای معین است. R^2 فقط برای متغیرهای درون‌زا محاسبه می‌شود و نشان می‌دهد چند درصد واریانس متغیر درون‌زا توسط مدل قابل تبیین است. سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ به‌عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضعیف، متوسط و قوی R^2 در نظر گرفته می‌شود. علاوه بر ارزیابی بزرگی مقدار R^2 به‌عنوان معیاری برای دقت پیش‌بینی، محققان باید مقدار Q2 استون-گیسر را بررسی کنند. مقدار Q2 قدرت پیش‌بینی مدل را مشخص می‌سازد و در صورتی که مقدار Q2 در مورد یک سازه درون‌زا سه مقدار ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۰ را کسب نماید، به ترتیب نشان از قدرت پیش‌بینی ضعیف، متوسط و قوی سازه یا سازه‌های برون‌زای مربوط به آن را دارد. در مدل ساختاری مقدار بیشتر از صفر برای یک متغیر مکنون درون‌زای انعکاسی معین، نشان‌دهنده تناسب پیش‌بین مدل مسیری برای این سازه خاص است.

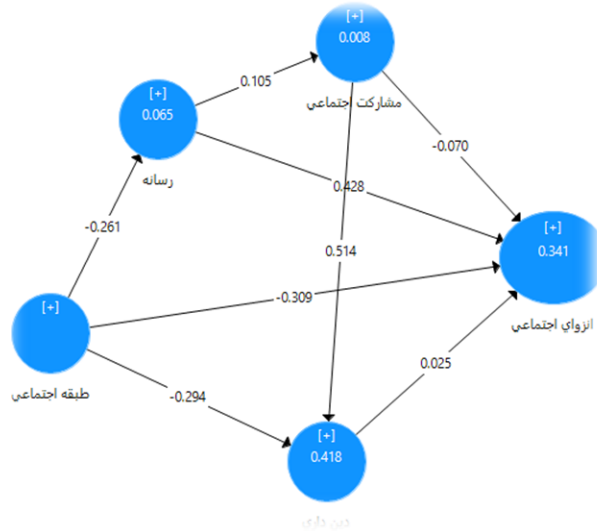
جدول ۶. نتایج معیارهای R^2 و Q2 برای سازه‌های درون‌زا

متغیرها	معیار R^2	معیار Q2
دین داری	۰/۴۱	۰/۱۹
مشارکت اجتماعی	۰/۰۰۸	۰/۰۰۴
استفاده از وسایل ارتباط جمعی	۰/۰۶۵	۰/۰۲
انزوای اجتماعی	۰/۳۴	۰/۲۰

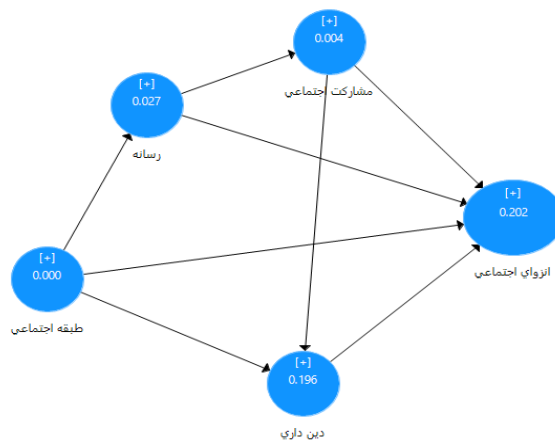
قدرت پیش‌بینی در سازه مشارکت اجتماعی ($Q2=0/004$)، دقت پیش‌بینی در این سازه ($R^2=0/008$)، مقدار R^2 سازه استفاده از وسایل ارتباط جمعی خیلی ضعیف ($R^2=0/065$) و

1. Construct Cross validated communality

مقدار Q2 آن ضعیف ($Q2=0/02$) است. مقادیر سایر مؤلفه‌ها حکایت از قدرت و دقت پیش‌بینی مناسب مدل در خصوص سازه‌های درون‌زای پژوهش داشته و با توجه به این نکته که اگر شاخص واریانس اعتبار اشتراک متغیرهای پنهان درون‌زا (Q2) مثبت باشد، مدل اندازه‌گیری کیفیت مناسب دارد. بنابراین، برازش مناسب مدل ساختاری را تأیید می‌سازد.

نمودار ۲. مقادیر معیار ضریب تعیین برای متغیرهای درون‌زا

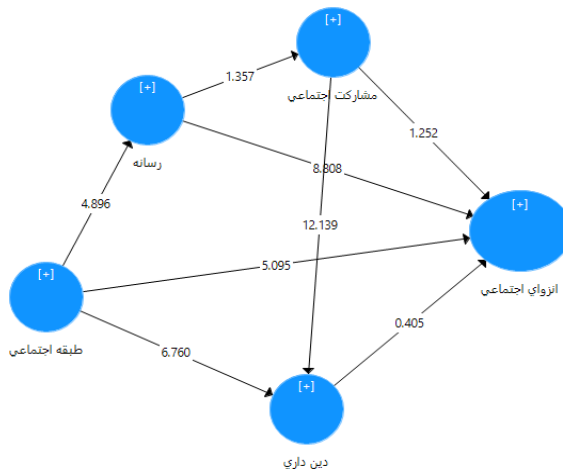

نمودار ۳. مقادیر معیار استون-گیسر برای متغیرهای درون‌زا (Q2)

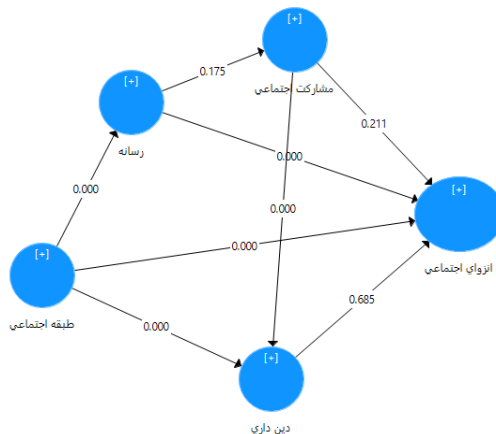

به منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش از الگویابی معادلات ساختاری استفاده شده است. در این آزمون ملاک قضاوت، مقدار معناداری است. نمودارهای ۴ و ۵ مدل‌های پژوهش را در حالت معناداری ضرایب (T-value) و (P-Value) نشان می‌دهند. این مدل در واقع تمامی معادلات ساختاری را با استفاده از آماره P و T آزمون می‌کند. بر طبق این مدل ضریب مسیر و بار عاملی در سطح اطمینان ۹۹ معنادار می‌باشد، اگر مقدار آماره T در بین بازه $(+۱/۹۶ تا -۱/۹۶)$ قرار گیرد، و مقدار p بیشتر از $۰/۰۵$ باشد، در نتیجه بار عاملی یا ضریب مسیر، معنادار نیست.

نمودار ۴. مدل آزمون شده متغیرهای پژوهش بر مبنای T-value

نمودار ۵. مدل آزمون شده متغیرهای پژوهش بر مبنای p-value

یافته‌های حاصل نشان می‌دهد متغیر طبقه اقتصادی اجتماعی $0/30-$ ، رسانه $0/42$ ، مشارکت اجتماعی $0/07-$ و دین داری $0/02$ با انزوای اجتماعی همبستگی دارند. بر اساس بررسی به عمل آمده، تأثیر غیرمستقیم رسانه بر انزوای اجتماعی برابر با $0/06-$ ، نیز تأثیر طبقه اجتماعی بر انزوای اجتماعی برابر با $0/11-$ ، و تأثیر متغیر مشارکت اجتماعی بر انزوای اجتماعی برابر با $0/01$ است. برای متغیر دین داری تأثیر غیرمستقیم گزارش نشده است.

جدول ۸. مقدار تأثیر مستقیم، غیر مستقیم و کل متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته تحقیق

متغیر	تأثیر مستقیم	تأثیر غیرمستقیم	تأثیر کل
دین داری	$0/02$	-	$0/02$
رسانه	$0/42$	$-0/006$	$0/422$
مشارکت اجتماعی	$-0/07$	$-0/01$	$-0/05$
پایگاه اقتصادی اجتماعی	$-0/30$	$-0/11$	$-0/42$

مجموع اثر کل رسانه بر انزوای اجتماعی برابر با $0/422$ است و این مقدار در سطح قوی و مثبت است. مجموع اثر کل متغیر طبقه اقتصادی اجتماعی بر انزوای اجتماعی برابر با $0/42-$ است که این مقدار در سطح قوی و منفی است.

۶. بحث و نتیجه گیری

این پژوهش جهت بررسی و دستیابی به عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر در انزوای اجتماعی جوانان در شهر باغبادران انجام شده است. روش تحقیق توصیفی پیمایشی از شاخه میدانی است و با توجه به شکل جامعه، از روش نمونه‌گیری سهمیه‌ای و تصادفی استفاده شده است.

بین میزان دین داری افراد و انزوای اجتماعی رابطه معناداری وجود داشت. بررسی صورت گرفته نشان می‌دهد که ضریب مسیر بین این دو متغیر برابر با $0/02$ است که در حد ضعیف و مثبت می‌باشد. از طرفی با توجه به این که مقدار t برابر با $0/4$ بوده و سطح معنی داری بیشتر از 5 درصد محاسبه شده ($P=0/66$)، بنابراین فرضیه تأیید نمی‌شود.

دورکیم معتقد است دین باعث یگانگی، ثبوت و انسجام می‌گردد و از طرفی با مشارکت دادن افراد در آن قدرت اخلاقی افزایش می‌یابد و باعث انسجام همبستگی اجتماعی می‌گردد. به‌طور کلی مهم‌ترین کارکرد دین را کمک به ایجاد همبستگی گروهی می‌داند و اگر این دین کارکرد خود را از دست بدهد جامعه انضباط، انسجام و همبستگی خود را از دست می‌دهد و افراد این جامعه منزوی و طرد می‌شوند. در جامعه ما این دین چنین کارکرد و تأثیری بر زندگی مردم نداشته و تهاجم فرهنگی از سوی غرب ذهن جوانان را نسبت به دین کم‌رنگ‌تر کرده است. همین امر باعث شده دین با آن جایگاه ویژه و تأثیرگذار طبق نظر دورکیم در بین جوانان شهر باغبادران از آن جایگاه برخوردار نباشد. فرضیه ما با تحقیق یعقوبی دوست (۱۳۹۲) که بر روی والدین شهر اهواز انجام شده بود هم‌خوانی ندارد. در مقاله یعقوبی دوست دین‌داری بر والدین تأثیر مستقیم معناداری داشته اما در نمونه مورد مطالعه نگارندگان دین‌داری بر روی کمتر شدن انزوای جوانان شهر باغبادران تأثیر چندانی نداشته است.

بین میزان استفاده از رسانه‌های ارتباط جمعی و انزوای اجتماعی رابطه معناداری وجود داشت. نتایج نشان می‌دهد که ضریب مسیر بین این دو متغیر برابر با $0/42$ است که در حد متوسط و مثبت می‌باشد. از طرفی با توجه به این که مقدار t برابر با $8/8$ بوده و سطح معنی‌داری کمتر از 5 درصد محاسبه شده ($P=0/000$)، بنابراین فرضیه تأیید می‌شود.

میانگین انزوای اجتماعی برحسب تماشای رسانه‌های جمعی هم‌چون ماهواره، اینترنت شبکه‌های ماهواره سیاسی و... بر روی جوانان تأثیر عمیقی گذاشته و استفاده بیش از حد از آن‌ها باعث افزایش انزوای اجتماعی در بین جوانان در مقایسه با جوانانی که استفاده چندانی از این رسانه‌های بیگانه ندارند شده است. از طرفی، تماشای شبکه‌های سیاسی ماهواره دید و نگرش جوانان به خود را به کلی تغییر داده و باعث افزایش انزوای اجتماعی در بین جوانان شده است.

مارکوزه (۱۹۶۴) بر این اعتقاد است که رسانه‌ها مانند شستشودهنده مغزی عمل می‌کنند. به‌ظاهر خنثی هستند ولی در واقع مردم را به بردگی می‌کشاند و به آزادی درونی کنشگر تجاوز کرده و آن را در نور دیده است. در چنین جامعه‌ای افراد توانایی تفکر انتقادی

را از دست می دهند و منزوی می شوند. در جامعه مورد مطالعه نگارندگان، رسلنه‌ها و شبکه‌های ماهواره بر روی جوانان شهر باغبادارن تأثیر زیادی گذاشته است. این تأثیر چنان عمیق بوده است که بر روی دین‌داری جوانان، مشارکت آن‌ها در جلسات مختلف و دیگر عوامل تأثیر گذاشته و دید و نگرش جوانان به آینده را تغییر داده است.

نتایج با تحقیق ابراهیمی مقدمیان (۱۳۸۱) که بر روی جوانان شهر همدان صورت گرفته هم‌خوانی دارد؛ چرا که تنش فرهنگی ناشی از وسایل ارتباط جمعی بر روی انزوای اجتماعی جوانان شهر همدان همبستگی معناداری داشته است. هم‌چنین با نتایج خالقی (۱۴۰۰) و کریمیان، پارسامهر و افشانی (۱۳۹۸) ناهمخوان است چراکه دریافتند بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی با میزان انزوای اجتماعی دانش‌آموزان رابطه معکوس و معنادار وجود دارد.

بین میزان مشارکت اجتماعی و انزوای اجتماعی رابطه معناداری وجود داشت. بررسی صورت‌گرفته نشان می‌دهد که ضریب مسیر بین این دو متغیر برابر با $0/07 -$ است که در حد ضعیف و منفی است. از طرفی با توجه به این که مقدار t برابر با $1/25$ بوده و سطح معنی‌داری بیشتر از 5 درصد محاسبه شده ($P=0/21$) فرضیه تأیید نمی‌شود.

مرتن (۱۳۸۵) معتقد است زمانی که هدف و وسیله در دسترس فرد نباشند فرد هنجار و ارزش‌های آن جامعه را نمی‌پذیرد و دچار نوعی احساس بی‌هنجاری می‌شود. طبق نظر زیمل (۱۹۷۱) اقتصاد پولی بر کلان‌شهرها سلطه دارد و ذهن مردم بیشتر حسابگر شده و هیچ مشارکتی در جامعه ندارند. همین امر بر منزوی‌تر شدن افراد می‌افزاید. به‌طور کلی، نظریه‌پردازان بر امر مشارکت داشتن افراد در جامعه تأکید دارند اما در جامعه مورد مطالعه، شرکت جوانان در انجمن‌ها و جلسات تأثیری نداشته و می‌توان نتیجه گرفت چنین جلسات و انجمن‌های تشکیل‌شده در نمونه مورد مطالعه نگارندگان مقاله دارای محتوایی مفید و تأثیرگذار نیست آنطور که تأثیر عمیقی بر جوانان داشته باشد و باعث کمتر شدن انزوای اجتماعی در بین جوانان گردد. نتایج با تحقیق ابراهیمی مقدمیان (۱۳۸۱) که بر روی جوانان شهر همدان صورت گرفته شده بود هم‌خوانی ندارد چرا که مشارکت اجتماعی بر روی جوانان شهر همدان تأثیر مثبت و معناداری داشته است.

بین طبقه اقتصادی اجتماعی افراد و انزوای اجتماعی رابطه معناداری وجود داشت. نتایج نشان می‌دهد که ضریب مسیر بین این دو متغیر برابر با $0/30$ - است که در حد متوسط و منفی است. از طرفی با توجه به این که مقدار t برابر با $0/09$ بوده و سطح معنی‌داری کمتر از 5 درصد محاسبه شده ($P= 0/000$)، بنابراین، فرضیه تأیید می‌شود. پس می‌توان نتیجه گرفت نوع طبقه اقتصادی اجتماعی افراد بر میزان انزوای اجتماعی پاسخ‌گویان تأثیر دارد.

میانگین انزوای اجتماعی بر حسب پایگاه اجتماعی اقتصادی نشان داد که جوانان با پایگاه اجتماعی و اقتصادی بالاتر میزان انزوای اجتماعی کمتری دارند و جوانان با پایگاه اجتماعی و اقتصادی پایین‌تر، انزوای اجتماعی بیشتری دارند. تحصیلات و درآمد پدر و مادر در بین خانواده‌ها نشان می‌دهد جوانان در خانواده‌هایی که پدر و مادر دارای تحصیلات بالاتر و درآمد بیشتری هستند کمتر منزوی هستند در مقایسه با جوانانی که در خانواده‌های با تحصیلات کمتر و درآمد پایین‌تری هستند.

طبق نظر آلموند و پاول (۱۳۸۰، ۱۳۸) شهروندان تحصیل کرده، ثروتمندتر و دارای مهارت‌های حرفه‌ای در مقایسه با شهروندان کم‌مرفه در سیاست فعال‌ترند و مشارکت بیشتری دارند. کوئن (۱۴۰۰) هم اشاره می‌کند که هر چه طبقه اجتماعی بالاتر باشد، احتمال مشارکت و درگیری افراد در فعالیت‌های اجتماعی بیشتر است. به نظر وی «در سطح مشارکت فعال در باشگاه‌های اجتماعی، انجمن‌های شهری، خانه و مدرسه و سازمان‌های سیاسی در میان اعضای طبقات پایین‌تر نازل‌تر است و در نتیجه افراد طبقه‌های پایین‌تر و گوشه‌گیر هستند. از طرفی، جامعه مورد مطالعه ما هم نشان می‌دهد جوانان ما در طبقات بالاتر که پدر و مادر دارای تحصیلات و درآمد بالاتری هستند کمتر منزوی هستند نسبت به جوانانی که در طبقات پایین‌تر هستند. نتایج با تحقیق حقیقتیان (۱۳۹۲) که بر روی جوانان شهر اصفهان صورت گرفت همخوانی ندارد چرا که در این تحقیق پایگاه اجتماعی اقتصادی تأثیری بر انزوای جوانان نداشته اما در جامعه مورد مطالعه نگارندگان پایگاه اقتصادی اجتماعی که سطح تحصیلات و درآمد بالا را شامل می‌شود بر انزوای جوانان مورد مطالعه در مقاله حاضر معنادار بوده است.

یافته‌های این مقاله با نتایج شالچی (۱۳۹۷) همخوان است؛ چراکه نشان داد بین سطح توسعه‌یافتگی مناطق و انزوای اجتماعی رابطه وجود دارد به طوری که هرچه منطقه کمتر توسعه‌یافته باشد ساکنان آن، انزوای اجتماعی بیشتری را تجربه می‌کنند. به خصوص در رابطه با بُعد عینی انزوای اجتماعی این تفاوت محسوس است.

یافته‌های این پژوهش با استفاده از تحقیق کمی به دست آمده است پیشنهاد می‌شود با توجه به این که انزوای اجتماعی از موارد مهم جامعه است با استفاده از مطالعه کیفی به این موضوع پرداخته شود. یکی از عوامل مؤثر بر کاهش انزوای اجتماعی، مشارکت اجتماعی است. پیشنهاد می‌شود تحقیقاتی صورت گیرد که عوامل مؤثر بر مشارکت اجتماعی را بررسی کنند و با ارائه راهکارهایی برای افزایش مشارکت اجتماعی در نهایت به کاهش انزوای اجتماعی یاری خواهد رساند. با توجه به نتایج این پژوهش دین‌داری رابطه مستقیم برانزوای اجتماعی دارد. بنابراین، تحقیقاتی که به بررسی عوامل مؤثر بر افزایش دین‌داری افراد بپردازد نیز ضروری است.

- ابراهیمی مقدمیان، محمود (۱۳۸۱). بررسی عوامل اجتماعی-فرهنگی موثر برانزوای اجتماعی جوانان در شهر همدان (پایان نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه اصفهان، دانشکده علوم اجتماعی، اصفهان، ایران.
- ابراهیمی، پریچهر (۱۳۶۶). بیگانگی، به همراه بررسی موردی بیگانگی از کار (پایان نامه کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی). دانشگاه تهران، دانشکده علوم اجتماعی، تهران: ایران.
- ابراهیمی، پریچهر (۱۳۶۹). نگاهی بر مفهوم از خود بیگانگی. مجله رشد آموزشی علوم اجتماعی، ۲(۵)، ۸-۱۵.
- آبرکرامی، نیکلاس؛ هیل، استفن؛ و ترنر، برایان اس. (۱۳۷۰). فرهنگ جامعه‌شناسی (مترجم: حسن پویان؛ چاپ دوم). تهران: چاپخس.
- اسکیدمور، ویلیام. (۱۳۷۵). نظریه‌های جامعه‌شناسی تفکر نظری در جامعه‌شناسی، (مترجم: علی محمد حاضری و همکاران؛ چاپ دوم). تهران: انتشارات تابان.
- آلموند، گابریل و جی پاول. (۱۳۸۰). مشارکت و حضور شهروندان (مترجم: علیرضا طیب)، مجله اطلاعات سیاسی-اقتصادی، ۱۱(۱۶۳ و ۱۶۴)، ۱۳۶-۱۴۷.
- امیرکافی، مهدی (۱۳۸۳) طراحی الگوی جامعه‌شناختی انزوای اجتماعی در شهر تهران (پایان نامه منتشر نشده دکتری). دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.
- ایزدی، زینب (۱۳۹۲). پژوهشی کیفی درباره تجرد قطعی و سبک تنهایی زنان (تجرد قطعی و احساس تنهایی). روزنامه شرق، برگرفته از <https://www.sharghdaily.com>
- اینگلهارت، رونالد (۱۴۰۰). تحول فرهنگی در جامعه پیشرفته صنعتی، (مترجم: مریم وتر؛ چاپ چهارم). تهران: نشر کویر.
- بانرت، پاتریک (۱۹۹۸). گستره خرد؛ نظریه انتقادی یورگن هابرماس (مترجم: عبدالهادی میرزائی). رشد آموزش علوم اجتماعی، ۴۶، ۳۹-۲۶.
- بهرنگ، صدیق (۱۳۷۲). عوامل مؤثر در انحرافات اجتماعی؛ با تکیه بر عوامل خانوادگی، فرهنگی و اجتماعی مؤثر بر بزهکاری نوجوانان (پایان نامه منتشر نشده دکتری). دانشگاه تهران، دانشکده علوم اجتماعی، تهران، ایران.
- بیابانگرد، اسماعیل (۱۳۷۸). روان‌شناسی نوجوانی (چاپ سوم). تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- توسلی، غلامعباس (۱۳۷۴). جامعه‌شناسی شهری. تهران: دانشگاه پیام‌نور.
- جلالی مقدم، مسعود (۱۳۷۹). درآمدی به جامعه‌شناسی دین و آرا جامعه‌شناسان بزرگ دین. تهران: نشر مرکز.

جلانی پور، حمیدرضا (۱۳۹۲). نظریه‌های متاخر جامعه‌شناسی. تهران: نشر نی.

چلبی، مسعود (۱۳۸۹). جامعه‌شناسی نظم: تشریح و تحلیل نظری اجتماعی (چاپ پنجم). تهران: نشر نی.

حقیقتیان، منصور (۱۳۹۲). عوامل اجتماعی موثر بر انزوای اجتماعی جوانان شهر اصفهان (پایان نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه آزاد اسلامی، دانشکده علوم اجتماعی، دهقان، ایران.

خالقی، کیمیا (۱۴۰۰). بررسی رابطه انزوای اجتماعی و فضای مجازی در میان دانشجویان دانشگاه رازی کرمانشاه. مطالعات روان‌شناسی و علوم تربیتی، ۶۵، ۴۲۴-۴۱۵.

دورکیم، امیل (۱۳۷۸). خودکشی (مترجم: نادر سالارزاده امیری؛ چاپ اول)، تهران: دانشگاه علامه طباطبائی.

رفیع پور، فرامرز (۱۳۹۹). آنا تومی جامعه (چاپ دوازدهم). تهران: شرکت سهامی انتشار.

زیتلین، اورینگ ام. (۱۳۸۹). آینده بیناگذاران جامعه‌شناسی (مترجم: غلامعباس توسلی). تهران: قومس.

سبحانی فرد، یاسر (۱۳۹۵). مبانی و کاربرد تحلیل عاملی و مدل‌سازی ساختاری همراه با استفاده از نرم‌افزارهای HLM- SPSS- AMOS- SMART PLS- LISREL. تهران: دانشگاه امام صادق (ع).

شالچی، سمیه (۱۳۹۷). انزوای اجتماعی، توسعه‌یافتگی مناطق شهری و پایگاه اقتصادی و اجتماعی در تهران،

فصلنامه علمی علوم اجتماعی، ۲۵ (۸۱)، ۳۵-۱. doi:10.22054/qjss.2018.26171.1661

شهبازیان خونیق، آرش؛ علی پور، فاطمه؛ آناهید، ابراهیم؛ محمدیان قریبه، علی اصغر و شیخعلی زاده، سیاوش (۱۳۹۹). نقش تشخیصی هوش اجتماعی، قلدری و بهزیستی تحصیلی در انزوای اجتماعی دانش‌آموزان.

اندیشه‌های نوین تربیتی، ۱۶ (۴)، ۱۵۱-۱۳۵. doi:10.22051/jontoe.2020.31664.3061

شهبازیان خونیق، آرش؛ علی پور، فاطمه؛ آناهید، ابراهیم؛ محمدیان قریبه، علی اصغر؛ و شیخعلی زاده، سیاوش (۱۴۰۱). پیش‌بینی بهزیستی تحصیلی براساس هوش اجتماعی و انزوای اجتماعی در دانش‌آموزان دختر و

پسر مقطع متوسطه دوم. دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی، ۸۷، ۲۳۳-۲۲۳. doi: 10.30486/JSRP.2020.1890040.2235

عباسی، محمد؛ درویش پور، عابدین؛ و منصور، لیلا (۱۳۹۷). سلامت معنوی به‌عنوان تعدیل‌کننده رابطه بین انزوای اجتماعی و بهزیستی ذهنی دانشجویان دختر. پژوهشنامه اسلامی زنان و خانواده، ۶ (۱۱)، ۲۸-۹.

فراس‌تخواه، مقصود (۱۳۷۷). دین و جامعه. تهران: شرکت سهامی انتشار.

فروتن، مهنوش (۱۳۷۸). بررسی اثر پایگاه اقتصادی - اجتماعی و استبداد پدر در خانواده برایجاد انزوای اجتماعی و پرخاشگری فرزندان ۱۹-۱۵ (پایان‌نامه کارشناسی ارشد پژوهش اجتماعی). دانشگاه

الزهراس، تهران، ایران.

کریمیان، کبری؛ پارسامهر، مهربان؛ و افشانی، سیدعلیرضا (۱۳۹۸). رابطه میان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و انزوای اجتماعی در میان دانش‌آموزان دختر دبیرستان‌های شهرکرد. فصلنامه خانواده و پژوهش، ۱۶(۲)، ۸۳-۱۰۰.

کورمن، آبراهام (۱۳۷۰). روان‌شناسی صنعتی و سازمانی (مترجم: حسین شکرکن). تهران: ارشد.

کوئن، بروس (۱۴۰۰). مبانی جامعه‌شناسی (مترجم: غلامعباس توسلی و رضا فاضل؛ چاپ سی و چهارم)، تهران: سمت.

گیدنز، آنتونی (۱۴۰۰). راه سوم و بازسازی سوسیال دموکراسی (مترجم: منوچهر محسنی؛ چاپ سوم)، تهران: نشر تیرازه.

محسنی تبریزی، علیرضا (۱۳۷۰). بیگانگی، مفهوم‌سازی و گروه‌بندی تئوری‌ها در حوزه‌های جامعه‌شناسی و روان‌شناسی. نامه علوم اجتماعی، ۲(۵)، ۷۳-۲۵.

محسنی، منوچهر؛ دوران، بهزاد؛ و سهرابی، محمدهادی (۱۳۸۵). بررسی اثرات استفاده از اینترنت بر انزوای اجتماعی کاربران اینترنت (در میان کافی‌نت‌های تهران). مجله جامعه‌شناسی ایران، ۷(۴)، ۱۵-۱۰.

مدرسی یزدی، فائزه‌السادات؛ فرهنگ، مهناز؛ افشانی، سیدعلیرضا (۱۳۹۶). بررسی انزوای اجتماعی دختران مجرد و عوامل فرهنگی - اجتماعی مؤثر بر آن (مطالعه دختران مجرد بالای ۳۰ سال شهر یزد). مسائل اجتماعی ایران، ۸(۱)، ۱۴۳-۱۲۱.

مرتن، رابرت (۱۳۸۵). مشکلات اجتماعی و نظریه جامعه‌شناسی (مترجم: نوین تولایی؛ چاپ دوم)، تهران: انتشارات امیرکبیر.

منصورفر، کریم (۱۳۸۵). روش‌های پیشرفته آماری: همراه با برنامه‌های کامپیوتری. تهران: دانشگاه تهران.

نجفی، رضا (۱۳۷۸). هربرت مارکوزه و نقد نظام غرب. مجموعه مقالات کتاب سروش تهران: سروش.

نیزبیت، رابرت (۱۹۶۶). فرهنگ نامه اندیشه اجتماعی مدرن (مترجم: اکبر معصوم بیگی). تهران: انتشارات نگاه.

نیک‌منش، زهرا؛ و کاظمی، یحیی (۱۳۸۵). علل و راه‌حل‌های تأخیر در ازدواج دختران. مجله علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه سیستان و بلوچستان، ۳(۵)، ۳۸۶-۳۷۵. doi: 10.22111/jeps.2007.768

یعقوبی دوست، محمود (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین انزوای اجتماعی با میزان خشونت خانگی والدین نسبت به فرزندان نوجوان شهر اهواز (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه پیام نور، دانشکده علوم اجتماعی، اهواز، ایران.

Calati, R., Ferrari, C., Brittner, M., Oasi, O., Olié, E., Carvalho, A. F., & Courtet, P. (2019). Suicidal thoughts and behaviors and social isolation: A narrative review of the literature. *Journal of affective disorders*, 245, 653-667. doi: 10.16/j.jad.2018.11.022

- Cotterell, N., Buffel, T., & Phillipson, C. (2018). Preventing social isolation in older people. *Maturitas*, 113, 80–84. doi: 10.1016/j.maturitas.2018.04.014
- Holt-Lunstad, J. (2020). Social isolation and health. *Health affairs brief*. <https://www.healthaffairs.org/doi/10.1377/hpb20200622.253235/>
- Hooper, D., Coughlan, J.P., & Mullen, M.R. (2008). *Structural equation modelling: guidelines for determining model fit*.
- London, R., & Ingram, D. (2018). Social isolation in middle school. *School Community Journal*, 28(1), 107-127.

